

DEBRECZEN

POLITIKAI, TÁRSADALMI és KOZGASZATI HIRLAP.

A debreczeni és vidéki „függetlenségi párt” közlönye.

Megjelen naponként, péntek és vasárnap kivételével.

Előfizetési árak:
 Egy évre 10 frt — kr.
 Fél évre 5 — „
 Negyed évre 3 — „
Egyes szám 5 kr.

A lap szellemi felelőse: Dr. J. K. Lajos és Dr. J. K. R. Oly. Szerkesztő: Dr. J. K. R. Oly. Kiadó: K. T. I. M. R. S. Könyvnyomdája. Postai hivataloknál megvásárolható.

Hirdetési díj:
 Negy házból petti sorát 5 kr.
 Nagyobb terjedelmű a többes-
 hirdetések alk. szerint a leg-
 olcsóbb árért. vétetek fel-
 félygőj minden külön bejár-
 tási 30 kr.

„Nyitár”-ben megjelenő közle-
 meny minden petti sor 30 kr.

Hirdetéseket felvételre a kiadó-
 hivatalban, KUTASI L. könyv-
 nyomdájában, valamint ZICHÉ-
 KAN H. Köv. Irodájában is.

Név nélkül vagy bérmentés nélkül
 nem fogadjuk a közlőket nem vétel-
 nek díj nélkül.

Kéziratok vissza nem ad-
 atnak.

A muszka rém.

(r. e.) Nehéz lenne megmondani, hogy mért szükséges a népet olyankor is boldondá tartani és elámitani, a midőn a turpisság kislülése nyomban követi a boldonditást.

Csernátóy Lajosnak a magyar delegáció külföldi albizottságában történt nyilatkozata készlet erre az észrevételre.

Mert a szkrieviczei hármastalálkozástól kezdve máig csupa oly valótlan-
 ságot tálatlak élénk monarchiáknak a kül-
 országokkal szemben elfoglalt álláspontja
 felől, a melyek csakhamar czáfolatra talá-
 tak hol szavakban, hol pedig események-
 ben.

Imé álljon itt ezen ellentétek né-
 hánya.

A császári találkozás — a hivatalos
 tudósítások szerint — nem czélozott sem-
 mi egyebet, mint hogy a három császár s
 birodalmaiknak, vagyis Német- és Orosz-
 országnak és monarchiáknak egyetértő bé-
 kéjét mintegy megpecsételje.

És erre következett a magyar parla-
 ment gyöngébbjének nagyobb épülésére el-
 mondott trónbeszéd, a melyből a három
 példás egyetértésben élő nagyhatalmak
 egyike, Muszkaország szerencsésen kihar-
 gyatott.

És a mig a skirnievici találkozás-
 ról szóló jelentéseket olvasva, usztunk a
 zavartalan békeség kiliátásának mámorá-
 ban: a trónbeszéd harczias hangulatba ej-
 tett s a brucki és aradi hadgyakorlatok
 nagyszerű sikere által tüzelve, már-már ki
 is választottuk magunknak azt az ellensé-
 get, a kit majd felnyársalunk a muszka
 hadseregből.

Csak hogy ez a hangulat sem volt tar-
 tós, mert a másik trónbeszéd már ujra pá-
 maágakat lengetett a muszka czár gond-
 terhes homloka körül s Tisza Kálmánnak
 egyik intimusa, Csernátóy Lajos oly nyil-
 latkozatot tett, a melynek feladata szembe-
 szökölve nem egyéb, mint a magyar trón-
 beszédben elkövetett kormányelőkői gixer
 kireparálása.

Szegény jámbor Tisza Kálmán! hogy
 is mert volna ő a maga kivételes rendszá-
 bályaival előhozakodni, ha nem engedték
 meg neki egy kicsikét letagadni monarchiá-
 áknak muszkaizú politikájából?

Hanem a Csernátóy által nyújtott
 rehabilitáció maga megint csak tele van
 ellentétességekkel, a melyektől a szegény
 nép csak nem lesz okosabb s épen nem
 meritendi azt a meggyőződést, hogy csak-
 ugyan nem hurcolják megint mérszárszék-
 re s nem sülyesztik egy háboru nyomorúságai-
 nak hinárjába.

Eddig azt beszélték o d a f e n t, hogy
 monarchiánk békéje biztosítva van. Cserná-
 tony azt mondja, hogy viszonyunk Orosz-
 országgal f e s z ü l t volt. Azt mondja, hogy
 r e s z l e t e s meggyezésre jutni még leg-
 b e n s ő b b barátai is nehéz, annyira
 v a l i n k á b b Oroszországgal.

Különös! három császári Judás-csók, —
 feszült viszony — és »nem a legben-
 sőbb barátság Oroszországgal.«

És legkülönösebb az egész Csernátóy-
 féle nyilatkozatban az, hogy monarchiánk
 Oroszországgal »elvi egyetértésre«
 jutott ugyan, de vannak mégis eventua-
 litások, vagyis eshetőségek, a melyek
 ezen elvi egyetértést esetleg megzavar-
 hatják.

Ezen eshetőség — lehet — nem
 egyéb, mint Bosznia és Hercegovina an-
 nexiója, a foglalási politika folytatása, a
 mely terv ma már ott kísért egy a saját
 hasábjain, mint a delegációk tanács-
 teiben. Tehát azon eventualitás, a
 mely monarchiáknak Oroszországgal most
 fennálló »elvi egyetértést« megzavarhatná,
 volna Oroszországnak ellenszegülése akkor,
 a midőn monarchiánk megkezdendé kalan-

dos játszmáját. Monarchiáinkat ebben a nem-
 tisztá munkában pedig nem népeinek aka-
 rata, hanem Bismarck szövetsége támo-
 gatná.

A legszabatosabban kifundált tervekbe
 is belejátszik egyik-másik a számadásból
 kifejejtett tényező. Hol egy véletlen eset,
 hol egy-egy szenvedély. Kiváncsiak vagyunk
 arra, hogy ha csakugyan belemegyünk a
 muszka háboruba: micsoda a számadásból
 kifejejtett véletlen, vagy az elégtelen né-
 pék lelkeben fellobbant szenvedély támad
 fel, hogy ezt a furfangosan kicsinált ter-
 vet megzavarja?

Nem jó a tüzzel játszani, mert a lán-
 gok a nagy szélviharokban tovább is el-
 csaphatnak, mint a hová akartuk!

— **Képviselőválasztás.** Helfy I g-
 n á c z Székely Kereszturon országgyűlési
 képviselővé egyhangulag kikiáltottat.

A nyiregyházi képviselőválasztás alkalmával 1126 igazolt választó közül szavazott 975, Péchy Gábor kormánypartira 405, Hudak Károly antiszemita 339, Lukács Ödön helyb. ref. lelkesre a függetlenségi párt jelöljére 131 szavazat esett, általános szavazattöbbséget egy jelölt sem nyert, Péchy és Hudak közt szűkebb választás lesz, Péchy Gábor váratlan nagy többségének magyarázata az, hogy a kormány-part szamolt a helybeli felekezeti viszonyokkal, fellépetve az ág. evang. kerületi felügyelőjének Péchy Tamásnak a fát.

— **A horvát tartománygyűlés elnöke** Hrvát Mirko, és első alelnöke, dr. Gyurgyevics Vaso Budapestre utaznak, hogy átnyujtsák ő Felsegének a horvát tartománygyűlés feliratát. A felirat igen díszesen van kiállítva.

— **A német birodalmi kormány** a hatalmakat a Congo-conferentiában való részvételre meghívta. A jegyzék november 4-ről van kelteve és így hangzik: Miniszter ur! Ó felsége a német császár és porosz király alulírott nagy-követének (nagykövetének, követének, ügyvivő-jének) hivatkozással az okt. 21-ki jegyzékre van szerencsése excellentiádtól arról értesíteni, miszerint a nyugatafrikai ügyben tartandó Congoconferentiát megnyitásának a napjára az érdekelte hatalmakkal egyetértőleg — f. azaz november hó 15-ke tüzeltelt ki Ennek folytán alulírott arra kéri excellentiádt, hogy képviselőjének a megfelelő utasítást megadni akként sziveskedjék, hogy ez a nevezett napon, a többi hatalmak képviselőivel egyidejűleg Berlinben megjelenhessen.

— **Az orosz hadügyminiszterium** az 1885-évi újonczcontingenst az egész országra nevezte 124.000 emberben állapította meg. Ebből 22.440 ember magára Lengyelországra esik. Uj évtől kezdve a határon elhelyezett őrségek létszámát, a csempezések erősebb meggátolhatása végett, tetemesen növelni akarják.

— **Az amerikai elnökválasztásról.**

(A „Times” u.)
 Az Egyesült-Államok elnökválasztási mozgalmai, úgy látszik, teljesen véget értek s a megvert köztársasági párt nem fog nehézségeket gördíteni az új elnök végleges megválasztása ellen. Legalább erre enged következtetni azon körülmény, hogy Jay Gould, az amerikai vasuti király, ki a köztársasági párt legfőbb embere és pénzadója volt, levelet intézett Clevelandhez, melyben őt mint az amerikai Egyesült-Államok új elnökét üdvözli és azon reményt fejezi ki, hogy alatta az állam ügyei Amerika nagy érdekeihez méltóan fognak vezetni. Ez arra mutat, hogy a köztársasági párt lemondott azon szándékáról, hogy a new-yorki választásokat megzavarja.

A választás eredményéről a Times a következőleg nyilatkozik:

Kétségtelen, hogy a pártszenvedély által felidézett izgatottság nemsokára el fog múlni és Cleveland akadály nélkül elfogja foglalhatni az elnöki széket. A demokrata párt elvei és multja nem olyanok, hogy az amerikai kereskedelmi világnak bármely oka lenne nyugtalanodni Cleveland megválasztása miatt. Sőt lehet mondani, hogy Cleveland egyénileg igen előnyösen alihajta meg helyét a köztársasági párt elnökjelöltje mellett. — Blaine kétségkívül kitűnő szónok, — nagy tapasztalású államférfi és a legrokonszenvesebb emberek egyike; de első sorban egy hatalmas klikknek főembere volt és nagyon is azonosította magát bizonyos pénzbeli és üzleti érdekekkel. Cleveland politikai pályája rövid volt ugyan, de mint New-York állam kormányzója megmutatta, hogy erőes keze van. Ha át fogja venni új állását, minden biztosíték meg van benne az

iránt, hogy sem Wallstreet mágnásait nem fogja pártfogolni és nem fog velük egy kopony alatt játszani, sem a demagogok terveit nem fogja előmozdítani, kik a munkásosztályt a tőkével ellentétbe akarják hozni.

De Cleveland kormányzatának sikere nagy részben azon kabinetől fog függni, mely oldalán működik. Számos demokrata politikus van, kik hajlandók lesznek hivatalt vállalni, bár sokan vannak, kik inkább a kongresszusban, vagy az alsóházban óhajtanak maradni.

Nem szabad egyébként megfeledkeznünk arról, hogy az amerikai Egyesült-Államok elnökének nincs törvényhozási kezdeményezésére joga. Miniszterei nem kezdeményezhetnek semmit a kongresszusban. A budgetre az elnöknek nincs közvetlen befolyása, ha csak a veto jogát nem gyakorolja. A kongresszusi választások ugyanazon időben ejtettek meg, midőn az elnök-választásokra adatait be a szavazatok és ezek nem nyújtanak reményt arra, hogy a védvamos rendszer egyhamar meg fog szűnni. A köztársaságiak még mindig többséggel bírnak a szenátusban; az alsóházban pedig a demokrata-párt sokkal kisebb lett, mint azelőtt.

A közel jövőben tehát, míg a pártviszonyok nem változnak meg, Cleveland és pártjának feladata igen egyszerű. Meg kell mutatniok, hogy a demokraták a győzelem órájában hivatás maradni a politikai tiszta erkölcs és az adminisztratív reform nagy eszméire, melyeket eddig hirdettek. Az Egyesült-Államok népe ekkor örömmel fogja üdvözölni az új korszakot, annál inkább, mert a legutóbbi választási mozgalom főleg a köztársaságiak táborában a korupciónak oly ijesztő mértékét leplezték le, mely méltán ejtett rémületbe minden becsületes embert párt- és osztálykülönbség nélkül.

Thiers emléke.

Thiers, a francia köztársaság néhai nagy emlékü elnöke legelt Jules Simon szombaton tartá a párisi akademiában emlékbeszédét. A következő két szónoki emelkedettségű részt közölik:

„Uraim!” kezdé beszédét Jules Simon, „beszélnem kell önök előtt egy emberről, a ki volt hírlapíró, történetíró, feje az ellenzéknek és feje a kormánynak; a ki előidézett egy forradalmat, meggyógyította egy másiknak sebeit, s egy harmadikat legyőzött; aki hirnevess volt már akkor, a midőn más még beszélni tanult, s a ki, miután rágalmazták, elhagyták, száműzték, visszatért hatalmasan, s népszerű maradt élte utolsó napjáig. Ha e beszédet ezelőtt hét évvel kellett volna tartanom, akkor, a midőn Thiers meghalt, nem lett volna egyéb föladatod, mint felelni arra a rajongásra, melylyel iránta a közhangulat viseltetett. Ma már az érzés megváltozott; s mindazon szobrok között, melyekkel kortársai az ő emlékének aldoztak, van egy, mely ott maradt a szobrász műtermében, mert azok, akik megrendeltek, többé tudni róla nem akarnak. A mikor megrendeltek, akkor csak szolgálataira gondoltak; s a mikor visszautasították, akkor mezeiteire gondoltak. Ezen nem kell csodálkozni, sem fölháborodni, még csak nem is sajnálkozni. Elég tisztán látható, hogy ma megettén ugyanazt, amit megettél tegnap.”

Ezután rendkívüli szeretettel tárgyának és egész erejével kiváló tehetségének, taglalja Thiers életét és működését, az irórt és az államférfiut egyaránt, s szavait a következőleg fejezi be: „Thiers a nemzet történetírója volt s a föld fölszabadítója; nagy mint hazafi, szabadelvűnek is nagy, s nagy történetíró; huszonöt éves korában hirnevessé tettek művei, miniszterré lett harminczhárom éves korában, hatvanöt évében diktátor; egész élete szüntelenül összefüggésben áll Franciaország és Európa nagy eseményeivel; fontos esetekben mindig készen áll föllázolni népszerűségét vagy életét; egészen utolsó leheléig mozgékony tevékenység; a résen halt meg, amikor azon tanácsait megírta, melyeket hazája már követni nem bírt; e század legcsodálatosabb, s leginkább megtámadott embereinek egyike; aki azzal a ritka szerencsével bírt, hogy akik legközelebből ősmertek, egyuttal legjobban is csúdláltak és mindvégig hűek maradtak hozzá.”

— Önök tudják uraim, hogy minden politikusknak kétféle hirneve van: az, a melyik tökeletesen megfelel az igazságnak, elvégre is föltől fog kerekedni, Thiers olyan nagy lesz a jövőben, a milyen nagy volt az egész világ előtt ezelőtt tíz évvel, s aminő ma mielőttünk. S még azok is, akik úgy tesznek, mintha elfelejtették volna s erőlködnek kisebbítésén; azok között, akik emléket felforgatni törekedtek s azok között, akik egy pillanattal azzal álltak magukat, hogy őt helyettesíthetik, van-e egy is, aki hazafias aggodásában így ne sóhajtana föl: „Ha ő most élne!”

— **Választási mozgalom.** Az ifyfalvai kerület függetlenségi pártja óriási tömegben gyűlt össze nov. 10-én gr. Zichy Hermann programjának meghallgatására. A népgyűlést Bartha Miklós előző napon bejelentette a polgármesternél, ki 11 órakor írásbelileg értesítette Barthát, hogy a népgyűlést, mivel Szentgyörgy város nem tartozik a választókerülethez, betiltja s azt katonai karhatalommal fogja megakadályozni. Ez az indokolatlan, törvénytörő határozat nem tartható a függetlenségi pártot vissza, hogy a gyűlést Veres Gyula elnöklete alatt meg ne kezdje. Az elnököt a városkapitány hat szuronyos csendőr kíséretben fölszólította a gyűlés abbanhagyására. Bartha Miklós kérte, hogy minő törvény alapján tiltják a gyűlés megtartását és minő erőszakhoz folyamodtak, mert ő immunitásának védelme alatt minden áron beszélni akar és valósággal elkezdett beszélni. A főkapitány intésére a csendőrség szuronyt szegzett a teljes jőzan, békés népek, mely talpalatnyit sem hátrált. Bartha Miklós látván, hogy a vérontás ki nem kerülhető, a csendőrökhez fordult és hivatkozva súlyos felelősségükre, követeite, hogy ne bántásak az árthatlan népet, egyszersmind ígérte, hogy nem fog egyébről beszélni, mint felszólítja a népet békés távozásra. A nép ekkor egyhangulag kiáltotta, hogy menjünk a szomszéd Szemeria községre. Az egész tömeg megindult és Szemerian, Roth Zsigmond udvarán összegyűlt. A főkapitány csendőrökkel itt is megjelent, ismételve a felszólítást. Ekkor Györfly Gyula képviselő hivatkozott a törvényre s kért a csendőröktől írásbeli rendeletet Nem tudtak ilyet mutatni. Erre nagy hatású beszédben fejtegette, hogy mint bűnösöket kísérték a békés polgárokat és visszaélve hivatalos hatalmukkal, megsértették a házjogot. A főkapitány sapátan hallgatta Györfly beszédét, a nép éjlenzte a csendőrök némán állottak. Ekkor Bartha felmutatta a polgármester hivatalos értesítését, melyben betiltja Szentgyörgyön a gyűlést, de hangsúlyozza, hogy a kerület bármely községében megtartható, felszólítja tehát a csendőröket, hogy e pecséttel ellátott rendeletnek most már ők engedelmessékedjenek, mire a főkapitány a csendőrökkel együtt megfordult s eltavozott a nép hangos nevetése között. Ezután Bartha rövid beszédben bemutatva gróf Zichy, a függetlenségi párt jelöltét, ki nagy hatással beszélt, utána Orbán Balázs, Györfly Gyula és Veres Gyula tartottak szónoklatokat. Ebedre több százan gyűltek össze a Blasko-vendéglőben, hol lelkes pohárköszöntők füstereztek a hangulatot. Kiliátásaink a legjobbak; a küzdelem mindkét részről megfeszített. Ma érkezik ide Ugron Gábor is.

— **Az abrudbányai kerületben** a függetlenségi párt Incze Jozsefet léptette fel.

— **Karcolat.** A szegény földbirtokos osztály inségén, végelgyengülésén akarna most segíteni minden ember és minden párt széles Magyarországon! Segíteni akarnak az antiszemiták a zsidók kiűzésével, a mérsékelt ellenzék a földbirtok megvédésével, Tiszák azáltal, hogy uj zsidó-földes urakat akarnak teremteni, no meg a . . . kataszterrel!

Köszöni szegény földbirtokos osztályunk a nagy jóakaratot! Illik is erre a jóakaratra egy jelenet az operából.

A szinpadon ott működik a kar. A szin falak közt pedig ott fuldoklik a vízbe pottyant gróf.

A bassisták pedig rákezdik, hogy: Már befelel, már befelel, már befelel . . . Folytatja a tenor prim és second:

Segítsük őt A szenvédőt . . .

És így énekelnek vagy tíz perc zíg, a helyett hogy mind együtt neki szaladnának annak a nagy víznek és partra rántának „a sz e n v e d ő t i”

Ezt a benyomást teszi reánk a földbirtokos osztály mellett való parlamenti és hírlapi lamentálás, a mely mellett a rossz anyagi helyzetben, nagy adók s zsidó-adósságok árjában fuldokoló földbirtokos osztály előbb-utóbb elvész menthetlenül!

... Egy kül- és belviszonyait, pénzügyeit s kivált képen áll a m-k ö l c s ö n e i t függetlenül és önállóan rendező Magyarországnál van a mentő ladik kulcsa — ehhez forduljon, a ki fuldoklik!

Debreczen és Nagyvárad.

Géresi Kálmán felolvasásából. Hazai történelmünk legrégibb korában az Árpád és azon korbeli királyok uralkodása alatt azon roppant területen, mely a közep Tiszától kezdve Máramarosig és Erdélyig terjed, két országos hevezetességi város volt. Az egyik Szatmár, magyar és Gizella királyné által odatelepített német lakosaival, várával, mely az ország ezen részének honvédelmi tekiütetben évszázadokon át katonai központja volt, és főhelye azon roppant kincstári birtokoknak és erődségeknél, melyek azon vidéken feküdtek.

A másik Nagyvárad, a Tiszántulnak két-ségtelenül első és legrégibb kulturális központja, püspökségével, két káptalanával, az alapító szent királynak Lászlónak csodotévő sírjával, melyet császárok és királyok fedtek körül, amint a gyönyörű középkori egyházi épnek mondja róla:

Szent királyok közt drágabban gyönyör, Csillagok között fényesség csillag! Környöttek usznak teged eszazak Püspökök, királyok és jobbagy urak, Olaj szarmazik szent koporsódból, Testédet foglalták a szép sárányból.

Valóban azon szent olaj, mely a legenda szerint a magyarok legnépszerűbb, szent királynak, anyai csodotétel szerzőjének koporsójából szivárgott ki, volt a keresztény civilizációnak lassu, de hathatós ápolója a közep kor lassan haladó 4 századán keresztül Debreczen vidéken is, és méltó hazafias halálból viselte a városnak egyik ósregi egyháza a szent király nevet. — Nagyvárad volt, magyar és olasz lakosaival az ország ezen részének vallási, jogi, törvénykezési és műveltségi tekintetben központja egész a 16-ik századig.

Debreczen magyar lakosaival és az oklevelek által a legrégibb korból emittett vendég-népeivel — hospeseivel — fekvésénél, népességénél fogva már a középkorban is virágozó városa volt. Határa nem nagy, de virágozó falvakkal koritve, Pircs, Szepes, Gut, Boldogfalva, Zelemer, Bánk, távolabb Zámmonostora és Ohat, akkor mind falvak és hatalmas nemesi családok fészkei, a mely családok birtokában volt szántóföldjeivel, pusztáival és erdősegeivel azoi nagy terület, a mely most a debreczeni határ nagy részét képezi.

Magában a városban a hatalmas debreczeni Dózsa család volt az ur. A család legkimagaslóbb alakja Mátyás Nádor, a 14-ik század elején lefolyt nehéz időkben és villongások közt bölcs irányt adott Debreczen és vidéke politikai pártfogalásának.

Az ő befolyása vitte a vidéket a Róbert Károly pártjára, az ő hadai, közöttük első sorban Debreczen lakosai, nyerték meg a debreczeni útközvetet 1316-ban.

Részben a politikai bölcsességnek köszönheti Debreczen kulturális emelkedését már a 14-ik században, 1360-ban kapta a város Nagy Lajos királytól azon jogot és szabadságot, hogy pörös ügyeiben a debreczeni polgár felett a maga bírása és városi tanácsa mondjon ítéletet. Már a 15-ik században több példáját találjuk feljegyezve, hogy a debreczeni tanács távol vidéken folyó nagy fontosságú ügyekben döntő bíróságnak neveztetett ki p. o. Mátyás király által. Emelkedett kereskedés és ipartekintetében is: 1397-től kezdve a szokott csehszabadságokkal látjuk működni különböző mesterembereit és czeheit. Emelkedett a vagyonosságban, és már ekkor egyik leggazdagabb jövedelmű városnak tartott.

De a tulajdonképeni első rangu történelmi

szerepre a 16-ik század közepétől lett hivatalva.

Uj fuvalom lengett át a 16-ik században a középkorban megvénült Európának minden országát, a fellájlavításnak, a reformációknak hatalmas és ellenállhatlan eszmeáramlata. Megragadta a királyoknak, hercegeknek, a föld hatalmasainak lelket épen olyan erősen, mint a szegény népsóvárgó szívet. Epen olyan élénk részt vett benne a tudomány férfija, mint a czeheknek egyszerű embere, mert mindenki érezte, hogy a régi megrendült hit helyett egy új, erős és élető hit támad benne, és ez tölti be azon irt, melyet az emberi lelekben, szíven és életben egyedül a vallásos érzés képes betölteni, akár valamely egyház tanai és szertartásai köntöseiben jelennek az meg akár a nélkül. Oh mit adnának e mai századunk és társadalmunk minden vallásfelekezeten annyira megsaporodott kétkedő, ha jönne egy olyan élető, erősítő, lelket átalakító hit most is, a mely az özetelenséget, a megtagadást, az igaz szeretetet ne csak tanítaná, hanem erőt adna arra is, hogy életünk ezt a magasatos alapokon átalakítsuk. Ilyen átalakító erőt adott a 16-ik század eszmeáramlata nemcsak az új, hanem a régi vallásnak is.

A mohácsi vészt követő időkben két részre szakadt az ország. Debreczen mint geográfiai fekvésénél, mind azon befolyással fogva, melyet a vidéknek legbatalmasabb földesura Bajomi Benedek, Verbőczy bencső barátja a városra gyakorolt, a János király pártján volt a városi püspökség fénye és hatalma a protestantizmus gyors terjedésével a magyar alföldön mind jobban hanyatlott. Az új hit annál jobban kezdett terjedni, mert Debreczennek urai s zálogos birtokosai közül többen hajlottak hozzá.

De nem földesurait alapították és szilárdították meg Debreczenben a reformációt, hanem maga a város. A mind jobban vagyosodó és különösen kereskedés és ipart űző polgárok között szives fogadtatásra és megállgatásra találtak a vándor reformátorok, kik semmi veszedelemtől vissza nem rettenve, jártak be az országot, prédikálván a nemzeti urak váraiban és lakain, de különösen a nagyobb és — műveltebb városokban az új tudomány tanait.

1551-től néhány esztendő alatt a reformációt városunkban teljesen megerősöve találjuk és ezen időponttól kezdődik Debreczennek fontos missziója és művelődés történelmi tekintetben ezen időtől fogva veszi át a tiszántuli vidékre néve Nagyváradtól a vezérszerepet. Erdélyben Kolozsvár, a Tiszántul Debreczen a protestantizmusnak, egyszerűen a nemzeti művelődésnek és irodalomnak központja. Mert a protestantizmus a maga tanuinaik terjesztésében egyenesen és természeténél fogva rá volt utalva a nemzeti nyelv művelésére. Magyar nyelven kellett a bibliát és valóságos könyveket, az olvasó könyveket az olvasó közönség kezébe adni, magyar nyelven kellett irodalmi munkásságot kifejtenie, ha fenmaradni akart.

A szomszédból. II. Uj megyeháza.

Szolnok, nov. 9. Az ujonnan épített díszes városháza ma egyháziszerzartás mellett felavattatott, és ünnepelesen a közfoglalomnak átadott. — Ezen alkalommal a városi képviselőtestület a díszes városháza gyűléstermében első ünnepélyes közgyűlésre nagy számú közönség jelenlétében gyűlt egybe, a hol is a város polgár-

meistere az tlelt lelkes, hatásos beszéddel nyitotta meg, melyben kiválóképen Szolnok város történelmére érdekes adatokat hozott a közönség tudomására, és annak adott kifejezést, hogy az új városházat, mint becses szerzeményt, a városi közönség boldogságban, szeretésben használhassa, a polgárság között legjobb egyetértés uralkodjék, és mindenki a város ügyére vállvetetten közremunkálkodjék.

A közlekedéssel fogadott beszéd után a díszgyűlésnek egyedüli tárgya, t. i. Beniczky Ferencz, volt megyei főispán, jelenlegi államtitkár a városi közönséghez intézett elbucszó levelének felolvasása vétetett elő, miután azon indítvány, miszerint a városi képviselőtestület az államtitkárnak a megye és város hivatalos köréből történt eltávózása fellett mély fájdalomnak adjon öszinte kifejezést, ezen felül pedig az államtitkár iránt érzett hű ragaszkodásának méltó kifejezésére, a város körül szerzett nagy érdemeinek méltánylásául válaszsza meg a képviselőtestület diszpolgárává, egyhangulag elfogadatot azzal, hogy a városi közönség e bizalom nyilvánítását diszokmány alakjában fogja az államtitkárnak átnyújtani.

Helyi hírek.

A közönség érdekében. A királyi ügyészség intézkedett arról, hogy a tel folyamán a rabok fát vágni járhatnak. Egy ölfá felvágási ára 95 kr. Előjegyzéseket a kir. ügyészségi hivatali helyiségében (Kápolnássy-ház csapó-utca) lehet tenni. Igen helyes intézkedés, így legalább a közönség egy része megmenekszik a favágók által gyakran jogtalanul magas árak fizetésétől.

A debreczeni felolvasó kör második estélyét holnap, csütörtökön d. u. 5 órakor tartja a városháza nagy termében. Olvasni fog az óra első felében Csiky Lajos az optimizmusról és pessimizmusról; az óra második felében pedig Vértési Arnold ur „Patriarchális idők” című korrajzát Komlóssy Arthur ur fogja olvasni. A kör tagjait általában az érdeklődő nagy közönséget szives tisztelettel híván estélyünkre, pontos megjelenését a kör rendező bizottságának nevében annyival is inkább kérem, mert az egy órára két felolvasás van kitűzve s így az elsőnek pontban öt órakor hozzá kell kezdenie munkája olvasásához. A körön kívül álló nagy közönség számára tek. Göltl Nádor ur gyógyszertárában tettem le beletpti jegyeket. Csiky Lajos, mint a kör jegyzője.

Részünkről megjegyezzük, hogy a holnapi felolvasások mindketteje nagy élvezetet fog nyújtani. Nem csak a jeles novellista műve, de a „Pessimizmus és Optimizmus” fejtegetése is kellemes szórakozás lesz művelt hölgyközönségünkre néve. Mellekesen jegyezzük meg, hogy a felolvasó körnek fájdalom! nem 2312 pártoló tagja van (a mint egy jókaratu sajtóhiba tegnapki lapunkban állítja), hanem egyelőre csak 232. Megemlítnék továbbá, hogy Gáspár Imre „A szegény Emma regéje” cz. művét decz. 4-én Abonyi Gyula, jeles színművészünk fogja felolvasni.

Az első symphoniai hangversenyt a városunkban időző 39. ezred katonai zenekara, élén buzgó kamesterevel, Czapek urral f. h. 30-án, tehát ezen hónap utolsó vasárnapján fogja megtartani a „Bika” dísztermében. Valóban fényes és kétségtelen jele lesz ezen hangverseny anyagi és szellemi sikere annak, hogy Debreczen csakugyan rohamosan siet a nagyvárosiasság színvonalára felé. A műsor mindenestetre méltó arra, hogy egy a magasabb zenei élvezetekre fogékony közönségnek élvezetet szerezzen; Weber híres Euriantenyitánya, Saint-Saens „Danse Macabre”, Liszt 1. rapszodiája, Beethoven 2-ik, 3-dur symphonijája képezendik egyes számain s megvagyunk róla győződve, hogy e classikus művek szépségei több tekintetben érvényre fognak jutni nálunk is. Az első hangversenyben csak is a második szor is megkísérleendő előadást már Marton Imre, Hites, Szabolcsi Lajos, Macsai Lajos, urak s esetleg egy-egy városi mterő) emelnek közreműködésükkel. Mind a négy hangversenyre is előfizetheti; páholy mind a négy előadásra 10 frt, zártszék, 2 frt. — Egy-egy előadásra páholy 3 frt 50 kr., zártszék, 60 kr., bemenet 40 kr., tanulójegyet 20 kr. Ugy halljuk, hogy a debreczeni symphoniai hangversenyek ügye találkozik Liszt Ferencz és gr. Zichy Géza erdeklődésével is. Részünkről a legjobb szerencsét kívánjunk derék zenekarigazgatónk e vállalkozásához!

Színház. Tegnap, kedden Lecq bájor dalműve, a „Nap és hold” került színre, Halmayné Székely Emma jutalomjátékaul. A színház zsufolásig megtett disztinguált és mindvégig jól hangolt közönséggel. Halmayné kileptekor viharos tapsokkal fogadtak s míg a zenekarból egy óriási, gyszszalagos róz a csokrot nyújtottak fel, addig a színpadlástól két koszorút bocsátottak le, mely vörös és kék atlasz szövetekbe volt burkolva. A tapsok és kihívások csaknem minden jelenete után ismétlődtek szaz előadás végén is tüntetőleg hangzottak fel. Halmayné (Manola) ki határozottan lyrail enekesül mégis érvényre emelte szerepét s különösen az énekrészek voltak oly brilliánsak mint azt már ő töle megszoktuk. A „szid dal” Iványi Mariskával (Beatrix) remekül sikerült, annyira, hogy a közönség tapsaira meg kellett ujrázni. Kiss Mihály (Don Brazero) szépen énekel és elegáns volt, de visszatérszt szült egy kis rögtönzése, (az a „gömböc”,) a mely rosszul állt egy oly finom színes ajkán, mint a minő Kiss. Németh (Calabazas) ismét ragyogtatta pompás humorát s a közönség folytonos hahotái kísérték jatekát. Horváth Arnold (Miguel) szép tenorjával hatott s az „Ó te szent Mihály” terzetben megérdemelt tapsokat aratott. A többi melék szereplők is mind teljes erővel igyekeztek az ünnepies est sikerét emelni s az összhangot semmi izléstelenység nem rontotta. A díszletek meglepően szépek voltak, a rendezés kifogástalan, különösen szép volt az apródok pikkelyes páncél ruhája, mely rajtuk igen jól vette ki magát.

Már is feledjünk? Tel van. Az emberek keblében megfogyott a honfui érzet s az most alussza teli álmát. Vajjon felébred-e valaha?! Mennyei szózat gyanant hangzott füleinkbe, midőn olvasók Boros Sándor urnak a honvéd síremlékre tett nagyszerű ajánlatát. Bárho! a világon a legfenségesebb lelkesedésre buzdulnak a polgárok az ily magasatos tényre. S nálunk? A város összes lelkesedése ott van a „Debreczen” szerkesztőségében. Minden más

A „DEBRECZEN” TARCZÁJA.

A hitehagyott diplomata.

(Beszély.) Ima: Könyves Tóth Kálmán. (Folyt.) Malvin helyeslőleg intett. S már a másik perczben, egy ezredes benutatta az ifju titkár, ki tulboldog volt a nem is remélt szerencse miatt. Malvint meglepte a titkár modora. Oly urias, oly finom volt az, minőről még csak almodni sem mert. Maga sem tudta kimagyarázni, miért, de nagyon rokonszenvezett Klement, kiről pedig nyilvánosan tudhatta mindenk, hogy Rákóczyt hűdelnül elhagyva, ellenségének szolgálatába szegődött.

Alice lelki gyöngyörrel legeltette szemeit az egymással karöltve sétáló ifju páron, s diadalmas érzettel sugta Schönkirch grófnő fölébe:

— Jenő herczeg lábai alatt most ássuk a vermet, e férfi tett engem szerencsétlenné, évekkél ezeltott ott térdelpelt lábaim előtt; hűséget esküdött, de minden szava esküszegés volt, követezik immár a bosszualás órája. A nők szívet össee lehet ugyan taposni, de szétzúzni nem bírja azt a legbatalmasabb vezér sem, s mely pillanában Jenő herczeg visszautasítá szerelmemet, abban az eltaposott szíven a bosszu lángját gyújtotta föl. Csak így lettem en Magdolna herczegasszony szövetségese, ezt csak ön tudja, kedves Schönkirchne.

Ejfel után a vendégek lassanként oszlani kezdettek. Nagynénje Malvint is sürgette, ki új udvarlója karján hagyta el a termet, s mikor a lépcsőbejárás elé állott a hintó, Malvin nyájasan kerte föl, hogy uljón be s kísérije el hazáig.

Malvin írva leány volt, Kolonics Zsigmond bátyjánál lakott egy idősebb nőrokon

vel s miközben olvasá, arca elborult s a szobát heves léptekkel méregette végig, indulatosan kiáltá:

— Hát még ezt is! hát még hitemet is fel kell adnom, no hogy eddig sulyedjek azt már nem hittem, elárultam Rákóczy titkait, mert már se nem árthatok sem nem használhatok vesztett ügynek, magamnak pedig jövő teremthetek, de megátköz anyám, ha még hitemet is odadobom most már nem nagyra-vágásom, de szívem prédájául. Nem! nem, ezzel már nem játszunk oly könnyedén.

Aztán mérgesen dobta félre a levelet, majd mintha megbánta volna tettét, felvette a levelet, ajkaihoz szorítván, több ízben érinté csókjaival aztán higgadtan folytató:

— Malvint! jön, az legégszebb tündéretől. Ah! az én szívem nem csatalkozik, ez a lány szeret engem s nem természet-e, hogy püspök nagybátyja nem rokonszenvez-e, hogy püspök hit! mi az a hit, mi az a vallás a szerelemhez képest? Emez égő tenger, amaz csak harmat, de utóljára is mi szegény rejlik abban, ha én azon felekezet tagja leszek, melynek birtokában van erő, pénz, hatalom, tudomány. Eddig is gátolta az udvarnál előmenetelét, Jenő herczeg is nem egy ízben érintette már ezt a kényes ügyet, nem egyszer emlité, hogy fontosabb megbízásokat ruházna rám, csak protestáns ne lennék.

Még egy ideig gondolkozott s aztán határozott. Egy pár óra múlva a püspök palotájában jelentette magát. Zsigmond püspök nagyon hidegen fogadta először; midőn azonban Klement Mihály kijelenté átterési szándékát, nyakába borult s kedves fiannak czimezte.

Másnap az átterési szerzartás ünnepélyesen ment véghez. Az udvari méltóságok közül többen jelentek meg. Az áttért egyik tanuja Malvin kisasszony volt. Bajólon nézett ki fehér atlasz ruhájában. A püspök megcsókolta az új egyháztagot s Malvin forró kézzorításá-

valmagtazta meg a sziv áldozatát. E forró kézzorításért még egyszer vagy százszor is áttért volna Klement Mihály. Szíve, a mint fejedelméhez hűten lett, a szerelemért, levethetőzt minden nemesebb érzeményt. Most csak két érzelem uralkodott benne. A nagyravágás és a szerelem. Mindkettő nemes, míg azt az értelem kormányozza, mindkettő vészthozó, ha feketvesztve tör ki.

A püspöki palota ajtaja nem volt többé elzárva Mihály elől s nem is volt egy-egy buzgóbb látogatója. Egyjében Zsigmond püspök Franciaországból levelet kapott. A levél névtelen volt, de tartalma nagyon fontos. Kormányválságot helyeztek kiállításba s kérdést intéztek hozzá Klement Mihály felől, ki az Orleansi ággal szoros egybekötetésben áll; kérdést intéztek hozzá az ifju jelleméről, viselt dolgairol, utasítván őt, hogy válaszázt Schönkirch grófnőnek adja át.

Zsigmond püspök nem volt olyan eleslátásu diplomata, mint néhai bátyja, Lipót bíbornok. A levélíró nagyon jól ósmerte s méltán számíthatott titoktartására is. Schönkirch grófnő a legkedvezőbb választ kapta. A püspök tehát tudtán kívül eszköze volt a női össeeszkűvésnek. Malvin maga vitte el a levelet, hol arról értesült, hogy Klement Franciaországban biztos alapra építheti jövőjét, ha sikerül megbuktatniok a bátyja ellen törő Jenő harczeket, de azt egyelőre ugy kell vinniök, hogy az ifjunak arról sejtjelme se legyen, legfőlebb annyit kell vele tudatnia, hogy Jenő titkait csak azért fűrkészik, mert Kolonics Zsigmondnak s a papi pártnak megbuktatását óhajják megakadályozni. Malvin nem fáradt hiában. Alig egy pár havi ösmertésig után érdekes okiratok birtokában volt. Szörnyű dolgok kerültek szőnyegre Schönkirch grófnő titkos szobáskájában, hol négy asszony bezárkózva tartotta ülésait.

(Folyt. köv.)

néma. A régi honvéd telenek, s nem is le anyagi áldozatok terét talán még a nagy De testület, mely az ügy felolvasó körünk, szep Csak kezdeményezne az az aros időt tetlenül eldöljük meg, hogy nem ajánlat, a mi eddigi s ajánlat, a mi pótólna. Am felénk: állítsunk emléket — Egy volt ujhó

Hymenhr. Simon György helybeli kedves szép leányát Varga János Ujcsánák s. szolgabírája ref. egyházmege világnunk az öszinte szerelenek. Az utcáról. Nálunk a melyt több rendbeli (gy a fiatalág inuitott a turnúros hrek ugyanis elhatározták, ha a turnúros hölgyeket, de ne előre fiatalág, ne határozzák. „Bd. H.” Csak hogy a turnúros előre kihívó háttéri díszletet

Szépészeti bizt. tartott Vértessy István alatt. Fontosabb tárgya a törnász kérdése. E tatót, hogy legelső sok kolákhöz vezető utcázt, azután a vasut felé fekvő a sor, mely után a hon rész vetéik munkálat alülés szöba hozatott, hogy a homok hordás tessek meg hogy ily ebből is gyarapítottassék, mokutczak hazájában vány, mert bizony sok nemhogy pénzt venne a mokgombokat elhordának a szerencsétlen indítványvetett.

A debreczeni szí. nov. hó 16-án d. e. 10. nagytanácsstermében rendk. Targy: Az alapszabályok lossy Arturr elnök.

Színházi hírek. Ked. jutalomjátékaul először: czinszerejében a jutalmaz vel — Csiky „Nóra” nados eredei drámája csü van kitűzve, berletfolyamb tragoediaja. Budag. Ez előadás megtekintésére lyesenutazik a fővárosba. e hó végén megkezdődnek feleiben szíre kerül. — R veterán énekes és szindleg vendégs két estén kereszt sok közt opera árárá — Kissné meg felyvást bja miatt, s az igazgató a basu darabok miatt játszató

A hus ár. Nov. 12. 46, 50, 52 kran állapított Gábor három székében egy nélkül 8 krral tótt.

A szingágbottá gyje rosunk egyik kiválóbb műlköző felszólalását: Nincsen — a mi kitűnően szervezene nek is van egy ilyen árny népszínmű énekesnő hiánya. etta már az operák magas Halmayné hangja (ki u a népszínműben is) több, mi megkiván, Iványi Marisk alt s így, tulajdonképen népsz marad Örléy Flóra. A a jó magyar közönségünk sz szer a jó „Csillag Pal Sándor” mellett egy igy bíró né” vagy „Finó látni. Soha jobb alkalma nem tónak a közönség ezen óhaj épen most. Blaháné után elv Geröffy né a legjobb ne zat” énekesnő, pompás „Ni élénk emléken él a főváros

DEBRE

Városi idő. Érvé a m. kir. államvas

Table with 5 columns: Indul., 1, 3, 5. Rows include Erkek, Budapesti, Európa, Megyeház, Kistemplom, Csokonai szobor, Egymalom-utca, Honvédkert, Gőzmalom elágazás, Nagyerd. furd.

